

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	--	--

Felesleges gond.

Természetszerű jelenség, hogy az anya még akkor is kiterjeszti gondját gyermekére, midőn az már nagykorúságra jutott s önálló viszonyok között él. A jelenség nem viszás, ha tapintatosan különbséget tud tenni azon hatásköre között, melylyel rendelkezhetett, mikor a gyermek még kizárólag az anyai szárnyak oltalma alatt élt és azon helyzet között, melynek elfoglalására önálló gyermekével szemben utalva van. A hol e tapintatos megkülönböztetés tekinteten kívül hagyatik, a szívek többnyire elidegenednek egymástól s elkeseredés támad.

Ily forma gondolatokat ébresztett bennem nem régen a berlini „Protest. Kirchenzeitung“ egyik ez évi száma, melyben azt a neheztelést olvastam, hogy a magyarországi helv. hitv. egyház már nem vall tüzetesen körülírott hitvallási, jobban mondva hitfelekezeti szint, mert ime legújabb zsinatján eme nevet vette fel: „Magyarországi reformált egyház.“

Nem tudom, de nekem úgy tetszik, mintha az a németországi hitsorsosunk, ki ezen neheztelést kinyomatta, azon nézetből indult volna ki, hogy a nagynémetországi protestáns egyház még mindig anyja a magyarországi protestáns egyháznak oly értelemben, miszerint jogában áll, hazai protestáns egyházunkban történő jelenségek felett vagy tetszését, vagy rosszalását kimondani s velünk tudatni, valjon nézete szerint helyes vagy helytelen utakon járunk-e?

Részemről e neheztelést annál inkább felesleges gondnak tekintem, mert egyrészt nem hiszem, hogy németországi hitsorsosaink között a komolyan gondolkozók azon nézetre tévedtek volna, miszerint mi, magyarországi protestánsok már elszoktunk volna a hitvallásra sulyt fektetni; másrészt mi még, daczára a kor előhaldottságának, nem jutottunk oda, hogy Schillerrel azt állítsuk, hogy csupa vallásosságból a létező vallások egyikehez sem tartozunk. Még azon ponton sem vagyunk, hogy hazai két protestáns egyházunk az egyesült, az uniat

magyarországi protestáns nevet felvehetné. Németországban e név és az általa jelzett állapot régóta érvényben van s ámbár az, kinek a protestantismus tömörülése szívében fekszik, ennek csak örvendhet, még sem lehet tagadni, hogy a németországi egyesült protestáns egyház, adott viszonyaival sem a tudományos, sem a gyakorlati élet terén kibékülni még mindig nem tudott s egyik nézet a másikat azzal vádolja, hogy hitvallása nincsen.

Csekélységem sohasem fektetett nagy sulyt a rideg konfessionalismusra, mert azon meggyőződésben maradok mindvégig, hogy minden protestáns vallási társulatnak joga és hivatása, egyházi tantételeit, vallási nézetét, ha ezt közlelkiismerete kívánja, a kor jogosult igényei szerint módosítani, mert a protestáns egyház nem a stabilitásnak, hanem az észszerű fejlődésnek az egyháza.

Figyelemmel kísérvén azonban a németországi egyesült protestáns egyház sorsát és magatartását, és latba vetvén az abban szüntelenül forrongó panaszokat és vádaskodásokat, úgy tartom hogy ily fejlődésnek, melynek gyümölcse az egyesülés lenne, természetesen, fokkonként, erőltetlennek kell lennie. A remény levén az emberi életnek leghatalmasabb rugója, mellékesen bátorkodom érinteni, miszerint nem mondok le azon reményről, hogy eljövend majdan az idő, hol a magyarországi protestáns egyházakat nem csak egy nagy hangzásu név, hanem egy magasztos, áldásteljes eszme is egy hatalmas és tekintélyes egésszé olvasztja össze. Hozzá teszem, hogy e reményem nem üres ábránd. — Már most is utalhatok oly forrásra, melyből az új életerőt szí. Nekem ugyanis a magyar reformált egyház zsinatilag felvett neve, mely a négy magyarországi reformált egyházkerületet és az erdélyi reformált egyházat egyesítette, örvendetes és bátorító jelül szolgál arra, hogy az ágostaiaknak eddig külön kormányzattal bíró kerületei is nem messze időben alkotmányuk tekintetében egy egésszé fognak egyesülni. Ekkor meglesznek nyerve azon pontok, melyekről a két magyarországi protestáns egyház egygyé olvadását megkísérteni és érdekük helyes felfogása mellett létesíteni is foghatják.

Nem zavarják meg e reményemet tót a jku hittestvéreim ez idő szerinti különczködő óhajai sem. Azon tántorithatlan hit hatja át lelkemet, hogy ők is azon öntudatra ébrednek majd, miszerint reánk magyarországi protestánsokra nézve, nemzetiségi különbség nélkül áll költönek nézete: „E hon kívül nincsen számunkra hely.” Helyezem e hitemet azon meggyőződéseimre, hogy a tiszta protestáns vallás képmutatókat nem nevelhet. Ha igazi protestáns keresztyén akarok lenni, hü honpolgárnak is kell lennem. Mikép alkothatok én magamnak helyes fogalmat a mennyei hazámról, ha földi hazámról tiszta fogalmat nem szereztem magamnak? — Amarra mint emerre nézve az egyedül érdemesítő erény a hűség.

Igaz, az egyesülésünkhöz vezető út hosszú és fáradalmas; de nem végetlen. Pályafutásunk e tekintetben sok gonddal van terhelve, de nem ejt kétségbe. Mi ott, hol az egyetértés egyházunk felvirágzása érdekében szükséges, feladunk ugyan egy-egy szócskát régi hitfelekezeti epithetonainkból, de vallásunk lényegét fel nem áldozzuk. Szöbögészők e haza protestáns egyházai sohasem voltak, ép oly kevésbé, mint e haza népe politikai életében ez nem volt soha. Ha e nyavalyában szenvedtünk volna valaha, a politikai téren az alkotmányosság, protestáns egyházi életünkben az önkormányzás régen sirba temették volna.

Avagy ki nem tudná, hogy például a magyarországi politikai életből csak 1848 óta mily sok kiváltságos hanggal bíró jelszó tűnt el, a melyről sokan azon nézetben voltak, hogy nélkülök e hon fen nem állhat, és a haza áll, tiszta öntudatra ébredvén hivatásáról; áll, lerázván minden kiváltságos bilincseket, szabad polgári, alkotmányos alapon.

Hasonlóképen mi, e hazának protestánsai is vagyunk. Régi kánonaink jelszavaiból idő folytában szintén számtalan feledésbe ment, annyira, hogy fiatalabb papi nemzedékünk alig sejtji, hogy elődeink mire voltak büszkék; miben hitték bírni protestáns vallásuk lényegét és üdvözülésük biztosítását. De azért mi vallásunk iránt közömbösök, hűtelenek nem lettünk. Ha mi ezt nem is hangoztatjuk folyvást és szüntelenül, a ki annak igazságáról meg akar győződni, ki mehet akár a legszegényebb protestáns egyházba, megkinálhatja a hiveket kincscsel nagy mértékben s kérheti tőlük cserébe protestáns vallásukat: visszautasítatik, felháborodott, kemény tiltakozásra talál!

Ám, hadd adják fel a hazai hely. hitv. protestánsok legujabbi zsinatukon a Zwingli és Kálvinra emlékeztető szorosabb hitfelekezeti jelzéseket; hadd vették fel a „Magyarországi reformált egyház“-féle elnevezést: ők azért hitvallási hűségükből hajszálnyit sem vesztek el; ők Zwingliről és Kálvinról ép oly kegyelettel megemlékeznek, azok tanait ép oly tiszteletben tartják, mint akármely németországi vagy sweizi hely. hitv. keresz-

tyén; ők Zwingli álláspontját, hogy a vallásos meggyőződést nem emberi tekintélyből, hanem a szentírásból kell meríteni, magukévá tették; ők Kálvin tanát vallásuk oszlopának tekintik: de e mellett nem felejtik el, hogy Déva y Mátyás helyesen fogta fel a magyar lelkületét, a midőn a külföldi reformátorok tanait a lelkületnek megfelelő formában terjesztette. Nem! a magyarországi hely. hitv. protestánsok nem hitvallásnélküliek.

Igen, de ezzel tehát egészen visszautasítjuk németországi hitrokonainknak irántunk tanusított részvétüket? Ketté szakítjuk azon kegyeletes kapcsolatot, mely egyedül képes hitsorsosokat, bár mily távol is essenek egymástól, összefűzni és kölcsönös érintkezésben tartani? Semmi áron sem! A magyar protestáns keblében háládatlanság nem lakozik! Mi tudjuk, hogy számtalan fiaink ma is, mint az előtt a külföld egyetemeire vannak utalva, ha a vallástudomány legmagasabb fejlettségével megakarnak ismerkedni s hogy kiválóan a külföldön szerzett ismeretek a gyakran hervadni látszó hazai theologiai tudományunkban új életet keltenek. Mi sohasem felejtjük el amaz anyagi támogatást sem, melynek istenházaink és iskoláink emelése tekintetében oly sokat köszönünk s mely támogatást példányképül vevén, a magyarországi reformált egyházat is arra bírta, hogy erejét megfeszítse és egyházi közalapot teremtsen. Nem! mi nem vagyunk hozzáférhetlenek és a hitsorsosoktól nyilvánult részvét iránt hálások szoktunk lenni; csak egytől maradjunk megkimélve, saját köreink részéről úgy, mint külföldtől: a felesleges gondtól.

Bierbrunner Gusztáv.

Minden lelkészre nézve egyaránt kötelező hivatalos agenda.

Nem lehet tagadni, hogy az országos zsinat, a ref. egyház külszervezetét illetőleg, nagyfontosságú újításokat hozott létre. Nem lehet tagadni, hogy a minden részletében teljes egyházi törvény utmutatása nyomán, az egész magyar ref. egyház külsőleg a legbékésebben, a legegységesebben fejlődhetik; sőt öröm gondolni is a szabatos intézkedésekre, melyek szerint minden kormányzó hatóság kimért, körvonalozott hatáskörben az egyház boldogságát sikeresen mozgathatja elő; de van még hátra tenger sok teendője a ref. egyháznak más oldalról is, ugyanis belső, szellemi fejlődését, gyarapodását illetőleg.

Csak a távol ködében sejtethető még a megújított énekes könyv, mely hivatva lesz diszes helyet foglalni a protestáns egyház énekirodalmában; csak merész remény még isteni tiszteletünk reformja, melyre pedig oly nagy, oly égető szükség volna; csak eljövendő az egyenlő — egy mintájú liturgia, mely jelenben a legsietőbben megoldandó kérdésünk.

Épen ez az már, melynek szükségességéről jelen cikkben néhány szerény észrevételt koczkaztatok.

Már a budai (1791) zsinaton belátták a dicső elődök az egyenlő liturgia szükségét, ugyanazért intézkedtek, hogy minden egyházban egyaránt használandó szertartáskönyv készítettessék; — azonban minthogy a zsinat végzései királyi szentesítést nem nyertek, az ügy abban maradt.

Bár ne maradt volna abban, legalább most lenne valami egység szent cselekvényeink végzésében s nem járna el mindenki saját, vagy helyi szokások szerint!

Egy gondolkozó katolikussal beszéltem egykor, ki figyelemmel kísérte egyházi beléletünket és ime a legelső, a min megütközött az volt, hogy miért végeztetnek a mi szertartásaink, szent foglalatosságaink itt így, amott úgy?

Hát bizony ebben nincs is semmi örvendetes. — Nincs különösen az urvacsoránál, mivel a különféle kiszolgáltatás sérti a sakramentom tekintélyét, megingatja krisztusi eredetét.

Mert valjon azon körülmény, hogy egyik lelkész, végzésénél ezt elhagyja, amazt megtartja, hogy az egyik mond ágendát, a másik nem, hanem csak a szereztetési szavakat olvassa fel; hogy egyik nagy körülményességgel s felmutatással megáldja a jegyeket, a másik alig tesz erre nézve valamit: nem indíthatja-e méltán a gondolkodó keresztyént azon kételgésre, hogy talán a megáldás, vagy egyéb formáság nem is szükséges, hogy talán a Krisztus nem így szerzette, mert különben nem lehetne elhagyni ezt, vagy amazt?

De ha ez nem volna is, a sokféle eljárás a következetlenség bélyegét hordja magán.

Az uri szent vacsorát ugyanis a Jézus Krisztus nem így vagy amúgy, nem ekként vagy akként szerzette, azért tulajdonképen azt csak egyképen lehetne végezni; annyival inkább, mivel e szavak „ezt cselekedjétek“ kizárnak minden más formát, módot az eredeti egyen kívül.

Egy másik sokféleképen divó szertartás a konfirmáció. — Ez nagyon szerencsétlen sorsu szertartás, melyet mind a mai napig nem körvonaloztak kellően.

A kánonok is átsiklottak felette minden értelmezés nélkül, egy szót sem szólván arról, hogy és miképen kell végezni.

Az ágendás könyvek pedig mind egymástól eltérőleg állapították meg formáját s így végeztetik tetszés szerint ez is. Egy helyen vizsga és szertartás együtt, más helyen külön-külön, itt ezek a kérdések, amott amazok. Az új törvényekben hangsúlyozva van, hogy a konfirmáció végeztessék kellő ünnepélyességgel, de hogy miként volna legünnepélyesebb, ezt csak úgy tudhatnók meg, ha végig próbálnánk minden előforduló, azaz ágendás könyvekben, lapokban ajánlott ünnepélyességet és még ekkor is kérdés: kitudnók-e választani a legjobbat?

Keresztelés és esketés szintén számtalan formákban végeztetnek s e mellett a baptismusról ellehet mondani, hogy az egész a prózaiságig alászállott ünnepélyességében.

Ugyanis kiszorulván majdnem mindenütt a templomból, egész kényelemmel végeztetik otthon.

Hol van itt valjon a protestáns elv megtartása, mely szerint e szent cselekvényt gyülekezeti éneklésnek kell megelőzni és bezárni? hol van az ünnepélyesség, mikor az otthon keresztelésnél nem egyszer előjön — azon nem épen eredetiség nélküli — állapot, hogy előállván a keresztelésnél

résztevők, a lelkész előbb sarokba állítja a hosszuszáru pipát s aztán nyomban mondja „a mi segedelmünk“ stb.

Jól tudom, hogy a törvény megengedi, jól tudom, hogy nagyon kényelmes, de hogy így van elég szomorú.

A mi kincsünk az a két sakramentom, az urvacSORA és keresztSÉG, és imé az első nélküli az egyenlő, szabatos formát, — a második az ünnepélyességet.

Mondhatná immár valaki, hogy sóhajtozó atyámfia! ott van az egyházkerület által bevett agenda, rendtartás, használd azt, eligazít.

No hiszen furcsán jártam én ezzel a bevett ágendával. Elkezdvén ugyanis fungálni, természetesen a bevett, vagy ha úgy tetszik, a legáltalánosabb ágendát akarám használni.

És ime főnökeim már hosszú évek óta hol Fábiánt, hol a patakít használván, tökéletesen felsültem s nem volt mást mit tennem, mint az engedelmisség törvényénél fogva az ő mintájukat használnom.

Szolgáltam — már annyit a mennyit — hét egyházban, ezenkívül figyelemmel kísértem, a mennyire tehettem, a szent szolgálatokat sok helyen és elmondhatom a bevett rendtartásra, hogy nem egyáltalában bevett.

Használja minden lelkész azon ágendás könyvet, a melyik épen meg van, erdélyit, dunamellékit, patakít, valamennyit.

Valóban a 96. §-ban foglalt ezen törvény rendelkezésének: minden lelképásztornak kötelessége a sakramentomok kiszolgáltatásának megszabott rendéhez szorosán alkalmazkodni — épen nincs elég téve.

Felebb kifejtém, hogy miért.

Mi következik már ebből? Az, hogy az egyházkerület vajha minélelőbb megállapítana egy — minden lelkészt egyaránt kötelező — minden fenforgó esetre részletes utasításokkal ellátott, hivatalos ágendát s meghagyná rendeletileg, hogy ez s ez naptól fogva minden egyházban a szent cselekvények a hivatalos — mert a mostani csak bevett — agenda szerint végeztessenek.

Megkivánja ezt a szent szolgálatok ünnepélyessége, megkivánja a hívők gondolkozása, megkivánja a hitesség és a logikai következetesség.

Hála Istennek, a 114. §. értelmében az esperesi kar megbízott az agenda s az abban foglalandó utasítások tárgyában véleményezésre, s én jóreménnyel várom a hivatalos, minden lelkészt kötelező, agenda megérkezését.

Jöjjön minél előbb.

Bótrágy, 1883. ápril 4.

Szentimrei József,
segédlelkész.

A csuda jelentősége a kijelentésben.

(Vége.)

A csuda szükségessége azonban a kétely legyőzése szempontjából még világosabban kitűnik, ha tekintetbe vesszük az ember tényleges erkölcsi állapotát. Ugyanazon bűn, mely okozza a kegyelmi kijelentés szükségességét, teszi egyszersmind azt is, hogy az ember, mint a kijelentés

elfogadója, ne legyen hajlandó elhinni, hogy az Isten gondolatai ő iránta békegondolatok és ne vegye észre a kegyelem nyomait a természetben és gondviselésben, tehát, hogy lassu és rest legyen az Ur jóvoltának megértésében. A rossz lelkiismeret már eo ipso skeptizál az isteni jóság és kegyelem felől, természettől hajlik a felelemre, azt gyanítja mindig, a mi a legrosszabb; azonnal kész az ítélő bíró nyomainak felismerésére, de felette lassu az Atya jóságos tekintetének meglátására. A bizni tudó léleknek, mely megnyugodjék a mennyei atya igazságában, még előbb teremtetnie kell; még előbb le kell győznie a bizalmatlanságnak a szeretet oly hatalmas nyilvánulása által, mely által a hitetlenség, még a leghütlenebb ember részéről is, csaknem lehetetlenné tétesék. A szeretetnek épen ezen különös nyilvánulásait találjuk már azon csudatettekben, melyek a bibliában vannak feljegyezve. Ezen csudákat Isten azért tette, hogy a maga kegyelmét világossá és kétségbevonhatlanná tegye, a kegyelmet látni nem akaró, vagyis bűnös emberek előtt.

Ezen nézetekkel már, miket a csuda szükségessége felől a kegyelmi kijelentéssel kapcsolatban kifejeztünk, teljesen összhangzanak a szentírás nyilatkozatai is. — Az ó-szövetségi írók — zoltárok és proféták — különös hangsúlyt fektetnek Isten munkáinak csudálatos voltára, hálákat adván az ő kegyelméért. „Emlékezzetek meg az ő csudáiról, melyeket cselekedett; az ő csudáiról és az ő szájának ítéletiről” — mondja a zoltáriró CV. 5. — A csudák, melyekre itten célzás történik, azok, a melyek az ammoniták földén tétettek; s ehez képest a zoltáriró annak kiemelésével rekeszti be dicsérő énekét, hogy ezek a csudák az Isten kegyelmes céljának és ígéréteinek betöltésére történtek. „Mert megemlékezek az ő szentséges beszédéről, melyet mondott volt Ábrahámnak, az ő szolgájának. Kihozá azért az ő népét örömmel, és vigassággal az ő választottit. És adá azoknak a pogányok földét; és a népeknek munkájokat örökségül; hogy megtartanak az ő rendelését, és megőriznék az ő törvényit.” — Még feltűnőbb azonban a nyomatek, melyet a fogság ismeretlen profétája fektet az Isten csudás hatalmára. — Maga előtt látván ugyanis Isten megváltó kegyelmének második nagy nyilvánulását az Izrael népe iránt, azaz tehát, a babyloni fogságból való kiszabadulását, a próféta a leghatározottabb alakban igényli az isteni megváltó számára a csudás kezdeményezés hatalmát. Ezen új kiszabadulás Istenének képesnek kell lennie, s a prófétai felfogás szerint képes is, új dolgokat cselekedetere. Nemcsak erre, de sőt arra is képes ő, hogy az új dolgokat új módokon cselekedje. A próféta kétféle eredetiséget tulajdonít itt Istennek, t. i. eredetiséget az ő csudás munkáinak nem csak anyagját, hanem módozatát illetőleg is. Míg hajdan a csuda abban állott, hogy Isten utat csinált a veres tengeren keresztül, most az új csuda egy ellenkező fajta cselekedetben, t. i. abban fog állani, hogy ő utat szerez a pusztában és folyóvizeket a kietlenben. Ez kétségkívül első sorban költői kifejezés; de mégis több, mint költői kifejezés, mert, igenis, egyszersmind azon mély philosophiai igazság praegnans kifejezése, hogy a kegyelem Istene teljességgel nincs kötve sem a természet fixirozott rendjéhez, sem a történelem régi, múlt folyamához. Ő nem kénytelen magát cselekedeteiben a természet törvényeinek korlátain belől tartani, sem a történet régi formáihoz szorosán alkalmazni. Az ő hatalma nem merült ki az első teremtésben, sem pedig feltalálási ké-

pessége eszközök tekintetében, melyek által hajdan is céljait keresztülvitte. — Nincs határa az ő hatalmának, nincs határa az ő eszmeszüelő képességének. „Nem fárad és nem lankad meg. Az ő bölcsességének nem mehet senki végére.” Bizonyára ez a legméltóbb fogalom Istenről; sokkal méltóbb és felségesebb, mint az, a mit találunk ma akár a naturalista liberalismusnál, akár a supranaturalista konservativismusnál, melyek közül t. i. az előbbi tagadja, hogy Isten képes volna teljesen új dolgok cselekvésére, a másik pedig, bár tulajdonít Istennek csudatevő hatalmat, tagadja lényegben, hogy Isten képes volna új dolgokat új módokon cselekedni és rabjává teszi őt a régi cselekvésmódoknak, kényteleníti őt a maga ismétlésére, visszatartja őt mintegy, az idősentesített szokások által, minden oly cselekvésformától, mely az ujtás színét viseli magán. A próféta fogalma teljesen megfelel a kegyelem kijelentésének; és valóban, valahol erős hit — oly hit, mely igazán méltó az evangyélium nevezetre — él és uralkodik a kegyelem kijelentése felől, ott mindenütt örömmel fogadtatik és melegen ápoltatik Istennek ezen fogalma. Példa erre maga Krisztus-Urunk, ki nem tekintette megrovásnak evangyéliomára nézve azt, hogy az, a szó legfelségesebb értelmében, új volt — új bor és új posztó; és Pál apostol, ki bizonyára tekintettel a fentebbi prófétai jóslat szellemére úgy tekintette, mint a keresztyénség isteni eredetiségének tanujelét, azt, hogy az mindeneket megújított.

Világos tehát, hogy a csuda nem választható el az ó-szövetségtől a nélkül, hogy annak jelleme megváltoztattatnék és értéke megcsonkítottatnék. Eltávolítván ugyanis abból a csudás elemet, megváltoztatnók magát a tényi alapot, a melyből épen fogalmunkat a kijelentés fő-fő célja felől meritjük. A héber biblia, mint pusztán csak formailag ugynevezett kijelentés okmánytára, még folyvást nagyon kitünő könyv maradhat; és az ember még folyvást nagyon jó szolgálatot tehet a társadalomnak, különösen ebben a skeptikus korban, azáltal, ha kimutatja, hogy mennyi jó, üdvös és építő anyag marad fen abban még akkor is, ha az az ugynevezett korszellem kitöröl abból mindent, ami neki nincs inyére; ugyde ne feledjük el, hogy a héber biblia egy egészen másfajta könyvvé lesz átváltoztatva a kitörlés processusa által és az a kijelentés, melyet az ezen kitörlés esetében fog magában foglalni, bizonyára más jellegű, és bátran mondhatjuk, sokkal alsóbbrendű és értékű fog lenni, mint a tényleges jelenlegi. És ha ez áll az ó-szövetségről, még sokkal nyomatékosabban áll az az ujszövetségről. A naturalista szabadelvűség azt predikálja, hogy kitörölhető az ujszövetségből minden csudás elem nélkül, hogy megsértetnék annak benső értéke s igyekszik is jobb ügyszó méltó buzgósággal félremagyarázni abban az összes csudás elbeszéléseket, mysticus, legendás stb. teoriák által. Azt állítja az egyoldalú liberalismus, hogy Krisztus vallásának lényege teljesen független a csudáktól, mert az nem egyéb p. o. a tiszta morálnál. No! mi teljesen készséggel elismerjük ép úgy, ha még nem jobban, mint a nevezett liberalisok, hogy Krisztus Urunk tanított ethica tanokat; de nem győzzük egyszersmind eléggé hangsúlyozni, miszerint nem egyedül a morál hirdetésében állott az ő hivatása, hanem első sorban és főleg épen annak hivatásában és még inkább teljesítésében, cselekvésében, a mi a morálnak új alapot, új indokot ad; és ez az új alap, új indok nem más, mint a ke-

gyelem, melyből a bibliai csudák teljes észszerűséggel és természetességgel folynak, a mennyiben azok maga a kegyelmi kijelentés lényeges alkatelemeit teszik. Ily következtetésre jutunk, kell erkölcsileg jutnunk, ha akár a synoptikusokat, akár a negyedik evangyelistát fogadjuk el irányadónak. A synoptikusok adják p. o. Krisztus szájába azt az úgy látszik gyakran ismételt mondást, melynek igazságát még a szélesebb kritika sem vonhatja kétségbe, azt t. i. „mert az embernek fia azért jött, hogy meg tartsa azt, ami elveszett vala.“ János az ő evangyélioma prologjában azt mondja: „és ama ige testté lett, és lakozott mi közöttünk, ki teljes vala kegyelemmel és igazsággal.“ Igenis, az összes evangyelisták fő eszméje az, hogy Krisztus az isteni kegyelem kijelentése a maga teljességében. És most önként támad a kérdés: elválaszthatjuk-e a csudás elemet az evangyéliomoktól úgy, hogy fen lehessen mégis tartanunk, mint Krisztus földi szolgálatának vezéreszméjét, azt, hogy ő az isteni kegyelem kijelentésének tökéletes teljessége? A felelet szintén önként hangzik: nem. Nem, mert maga az incarnatio van azon vezéreszmébe befoglalva; már pedig, ha az incarnatio nem igaz, akkor a kegyelem kijelentése sem teljes, de sőt messze marad attól, a mi nekünk azt lenni tartjuk és gondoljuk. Ha ellenben az incarnatio igaz, akkor mily találóvá, mennyire összhangzóvá válik a testté lett és az emberek között kegyelemteljességgel lakozó Isten eszméjével az a minden irányban jótékonytárat árasztó isteni hatalom, a melyre Jézus, mint az ő Krisztus voltának bizonyosságára hivatkozott! — Az ily értelemben vett csudák nélkül Jézus valóban nem egyéb lett volna egy élő contradictionál; telve kegyelemmel, mint a gazdagon buzogó forrás és mégis viz nélkül. Neki kétségkívül kellett csudákat tennie, nem azért, hogy formailag bizonyítgassa, miszerint ő valósággal az, a kinek magát lenni kiadja; hanem azért, hogy következetes legyen önmagához, azonos legyen önmagával. Mit tehet a megindult forrás egyebet, mint azt, hogy folyjon? És mit tehet a testben megjelent kegyelem egyebet, mint azt, hogy kegyelmes legyen, a maga hatalmának megfelelő mértékben?

Bethlendi Endre.

Keresztyén lapokat terjesztő egylet Berlinben.

Fájdalom, már rég nem elégségesek a templomok, szószékek és isteni tiszteletek arra, hogy minden egyes keresztyénnek tudtára lehessen adni, mit kíván tőle egyháza. — Nagy része a népnek vallásos és lelkészi befolyáson kívül állva, ki van téve a divatos tévelyeknek és a lábrakapó elégtelenségnek. — Sőt minden önérzetes keresztyénnek lenne hivatása, hogy környezete ilyenü bajain, erejéhez képest segítsen. Azonban nagy hátrányára van az ily intenciók keresztülvitelének a kényelem szeretete és azon kishitőség, mely a fellépést elkésettnek tekinti.

A keresztyén lapokat terjesztő berlini egylet ennek ellenében bebizonyította, hogy Isten országának dolgában fáradozni sohasem késő. Sőt a lapterjesztés mestersége oly lélektani tapasztalatot nyújt, melyet vallásos gyönyörrel kíván gyűjteni az, a ki egyszer tulle munka kezdeményén. Meglepi a belmisszió ezen munkását, hogy oly embertársak, kiket eltunyultaknak hitt, mohón éheznek és szomjuhozzák

az örök igét; hogy a lelkük körüli munka elenyészteti a lenézett emberek idegenkedését az értelmiség iránt s belőlök önként tör ki az önzetlen tettet jutalmazó őszinte hála, felismernek bennök testvéreket, kiket érdemes figyelmeztetniök örök érdekeikre. Tapasztalják a lapterjesztők, hogy szegény embertársaikkal való érintkezések közben mennyi előítélet oszladozik az eddig nem gondozottak elméjében. Önön szemeikkel győződnek meg a lapterjesztők arról, hogy szegény embertársakra nézve a kezökbe adott keresztyén hetilap valóságos jótétemény.

A berlini keresztyén lapokat terjesztő egylet 2 év óta áll fen. Működése kétféle: vagy előfizetőket szerez tagjai ügynökösödése segítségével saját és mások kiadásában megjelent, hasonlevü lapok részére; vagy ajándék-lapokat osztat ki, szintén tagjai által. Tag az, ki lapterjesztési munkát vállal.

Két év alatt, kis kezdetből kiindulva, 60,000 előfizető közé osztatik a tagok által az egylet „Vasárnapi lapja.“ Két év alatt 15,000 példányra vitte fel az egylet az ajándék-lapokat és az ingyenes terjesztés (széthordozás) munkájára 1500 munkatársat szerzett.

A terjesztés munkája, mind Berlinben, mind ezen kívül, bizonyos körökben (járásokban) történik, úgy, hogy minden körnek feje a vezető, ki alá tartoznak az önkéntes segítők. Ily körök terjesztenek:

1) 25–30 frt értékű védnökségi okleveleket (Patronatsscheine);

2) 1 frt 50 kr értékű tagsági okleveleket, melyek az egyleti munkásságot feltüntető, művészi kivitelű műlapok;

3) szereznek oly résztvevőket, kik legkevesebb 45 krt fizetnek be évnegyedenként;

4) szereznek lakcímeiket, hogy ezek nyomán a módosak közül új előfizetőket, a nem tehetősek közül ajándék-lap terjesztőket nyerhessenek.

Az ajándék-lapok ingyenes terjesztése történik: vagy a negyedévi 45 kros befizetés fejében nyert 7 példány „Uj vasárnapi lappal,“ az elnökség által kijelölt munka körben; vagy az egylet költségén átadott lapokkal, szintén kijelölt körökben.

Az ajándék-lapok egyháziatlanok és vasárnap-talanok (olyanok, kiket hivatásuk gátol a vasárnap megszentelésében) között osztatnak ki. De ez korántsem történik száraz kézbesítéssel, hanem keresztyéni társalgás mellett. A „segítők“ szem előtt tartják Scriver-nek e szövegét: „Ha gyöngyöt, darab kenyeret, vagy fillért látsz földön heverni, azt gondold magadban, hogy kár ennek elveszni s lehajlasz érte. — Valjon egy lélek nem több-e, mint a világ minden gyöngye és pénze, és avagy kell-e tartózkodnunk azon fáradságtól, melylyel azt az örök veszedelemből kimenthetjük? Mindemellett látjuk embertársaink lelkeit számalom nélkül elveszni s nem gondolunk talán sem saját gyermekeink, sem önnön lelkünkkel. Ezekkel ellenkezőleg Istennek fia megalázta magát és jött, hogy felkeresse és boldoggá tegye azt, mi elveszendő vala.“ Fődolguk tehát a lapterjesztőknek, hogy a „megterheltekkel és megfáradtakkal“ beszélgesenek oly őszinte buzgalommal, a milyennel őket erre a Krisztus iránti kérelmek ösztönzi.

Hülle, Rössler és Winkler urakból áll az igazgatóság, mely 1883-ra a következő költségvetést tette közzé:

A) A kórházakban, nevezetesen:

1. A barak-kórházban szükséges	60 frt,
2. A királyi Augusztá-kórházban	32 frt

áru lap.

B) Utczai szétosztás végett szükséges:

1. A lóvonatu vasut szolgálai számára	64 frt,
2. Omnibusz kocsisok	32 "
3. Bérkocsisok	200 "
4. Tűzoltók	32 "
5. Rendőrök	64 "
6. Postai szolgák	32 "
7. Indóházi szolgák	91 "
8. Gyárok	32 "

áru lap.

C) Különfélé helyekre:

1. Diakonissáknak	250 frt,
2. Lelkészeknek	260 "
3. A férfi-kórház egyletnek	70 "
4. Öt vidéki kórháznak	8 "

áru lap szükséges.

E kiadás fedezése végett adatként el a védnők ségi oklevelek, minden védnöknek szabadságában állván, hogy a felsorolt intézetek és egyének közül válaszson, melyeket kíván keresztyén olvasmánnyal ellátni.

A múlt 1882-dik évben 24 munkakörben 148 segítő terjesztett 1850 példány „Uj vasárnapi lapot,” ugyanezt 5850 példányban terjeszti még 140 ügynöke az egyletnek.

A „Munkások barátja” című lap hetenkint 8000 példányban lett elterjesztve, még pedig 6 munkakörben, 54 segítő által, 1900 példányban; 20 diakonissa által 770 példányban; 17 lelkész által 950 példányban; a férfikórház-egylet 23 tagja által 220 példányban; 2 keresztyén szálló által 130 példányban; 110 más egyén, többi közt 30 urnó által kocsisok, pinczerek és más vasárnapotalanok között 1400 példányban; ezeken felül még 10 berlini nagy kórház is oszt szét 2000 példányt.

A berlini kórházak kapnak még hetenkint 14 ujság-thékát 6 különböző, részben keresztyén lappal. — 103 olvasó kör kap ilyen thékákat a „Daheim” nevű keresztyén lappal, melyet a mi pesti König Rudolf lelkészársunk lipcei fivére szerkeszt.

Vidéken 136 kórház és fogház kapott, eddigi szokás szerint, hetenkint 500 példány „Uj vasárnapi lapot” és 260 példány „Képes házi barátot.” Ezen költséges, de hálás kórházi misszió ellátása végett keres az egylet minél több védnököt.

A „Képes házi barát” 1000 példányban jelen meg, melyekből a kórházaknak ajándékozott 260 példányon kívül 490 példány előfizetés útján kelt el s csak 250 példány maradt eladatlan. Ára 32 kr egész évre.

A Berlinben és vidékén elosztott ajándék-lapok 15,000, a nagyobb, előfizetéses vasárnapi lap 60,000 példányban nyomtatott.

Mindezek tanuskodnak a berlini lapterjesztő-egylet életrevalósága felől.

Azonban „de te fabula narratur,” — ezeket másrészt azért is terjesztettem a közönség elé, hogy mi is többet gon-

doljunk a népnek vallásos iratokkal ellátásával. — Egy-let i keretben a „Vasárnap”, a „Téli Ujság”, a traktátok s még több keletkezhető néplap és épületes könyv is található terjesztőkre és olvasókra. Keresztyén lapokat terjesztő egyletre nálunk is égető a szükség.

Láng Adolf.

Tanulmány és bírálat.

(Folytatás.)

A 4-dik számú beszédet írta Medgyes Lajos. I. Tim. IV. 12. alapján tárgyal a nemes társalkodás fejlesztő és vidámitó hatásáról.

Csak egy futó pillantás a felvett alapigéire s mindjárt megtetszik, hogy a szöveg felfogása és feldolgozásában mily egyoldalulag járt el szerző. — A felvett vers tartalma és inteniója pedig könnyen érthető, félremagyarázhatlan. Pál apostol arra nézve ad utasítást Timótheusnak, hogy minő életfolytatás mellett szerezhet ifju évei daczára is tekintélyt, tiszteletet magának. Légy példa — ugymond — εν λογω, azaz mikor tanítasz, vagy magán társalgást folytatsz; de természetesen ez még magában véve nem elég, azért teszi mindjárt utána: εν αναστροφη, mit a latin vita-val fordít, vagyis tetteidben, minden forgolódásodban, egész magaviselettedben, — mire nézve főkéllékek a hit, szeretet, erkölcsi tisztaság. Midőn azért ott, hol a nagy apostol a hit és erkölcsi élet folytatására oly szépen int, szerző csak a nemes társalkodásról tart egy dicsérő beszédet, a legkisebb parányiságot nyújtja, melynél kevesebbet a tartalmas textusból kivonni is alig lehet.

Legtermészetesebben folyó főtétel: hogyan szerezhet magának az ifju ember (vagy bárki más) tekintélyt, tiszteletet? Akkor, ha példányszerű magaviseletet tanusít I. beszédében, azaz a külső társalkodásban; II. tetteiben vagy egész életfolytatásában. S a minék szerző az egész beszédet s templomi órát szenteli: a nemes társalkodás jótékony hatásáról, a beszéd első részében a lehető legsikeresebben lehetne szólni.

Egyébként a mű minden részeiben könnyen folyó, vonzó nyelvezettel, sok szép gondolatokkal, jellemző individualismussal. Nevezhetnök napló töredékek, hasznos erkölcsi olvasmánynak vagy bármilyen másnak, csak nem teljesen kidolgozott evangyeliomi egyházi beszédnek.

Az 5-dik számú téli egyházi beszéd Kupai Dénestől. Alapige a LXXVI. zs. 17. v., a hol is Istennek fentebb elsorolt s a választott nép iránt tanusított speczialis kegyelmessége után a nyár és tél formálásában minden emberek iránt kimutatott szeretetét, bölcsességét magasztalja a zsol-táríró. A kéz alatti szöveg tehát nem annyira Isten hatalmát, mint inkább ama nagy jóságát emeli ki, melylyel minden emberek szükségéin segíteni akar. — Ennek teljes tudatában s érzésében szól szerző alkalomszerűleg a télről, vizsgálván azt I. a természetben, II. a textusból kifolyó alapgondolattal összhangzólag az erkölcsi világban vagy emberi életben.

Mind tartalmi, mind alaki tekintetben sikerült kis munka, mely találó bevezetés után helyesen fejti ki a felvett részeket s hittelt mutat rá a természet és sorsunk folyásában Istennek bölcsen intéző ujjaira, jóságára s ama tavaszra,

mely a tél után mind a természetben, mind az örökkévalóságban reánk derül.

Nyelvezete könnyed, keresetlen, az egyszerű gondolatmenethez illő. Az egész beszéd kellemes olvasmány; sikerrel használható az elmondásra.

A 6-dik számú beszédet írta Hörk József. Alapige Jézusnak Luk. VII. 11—17. előadott csudatette. — Mély és gazdag tartalmu textus; csaknem kimerithetlen, oly sok a tárgy, mely benne feldolgozásra kínálkozik. Reinhardt p. a nála gyakorta tapasztalható erőszakolással — egyszer a többek közt épen a halottak iránti kötelességekről tartott beszédet e szöveg alapján. Nézetem szerint a feldolgozandó sok anyag közül legfőbbek magának Idvezítőnknek szavai: Asszony, ne sirj, — ifju, kelj fel. Azzal vigasztalt, ezzel támasztott; azzal könyörületeségét, ezzel isteni hatalmát mutatta meg. De másrésről egészen jó s szövegszerű a kéz alatti beszéd témája, dispositiója is, bár eredetiséggel nem igen dicsekedhetik szerző, a mennyiben egyik-másik „homiletische Andeutung“-ban láttuk már azt. — Mindenekelőtt szembeötlő főhibája e beszédnek a részek közti nagy aránytalanság. Ugyanis a bevezetés a beszédnek majdnem felét: $\frac{4}{9}$ -ét képezi. Én az egyéni szabadságot különösen a bevezetésnél legkevésbé kívánnám formákkal korlátozni, de hiába, a prédikáció alaki tekintetben is általános törvények alá van vettelve s nagyon kívánatos, hogy a bevezetés az egyházi beszédnek $\frac{1}{8}$ -át alkossa csupán. — Az eltérések és szabálytalanságok rendszeren a tetszeni akarás, hatásadás s más homiletikai bűnök listájára történnek. — Igy tapasztaljuk ezt szerzőnél is, midőn a különben egyszerű, de minden egyszerűségében is megható történetet, az özvegy szánandó sorsát, az érzelmek teljes kiaknázására nagyon kibővíti s megtoldva még ezenkívül egy elég ügyes, de kissé talán ellapított szónoki fogással, a bevezetést egy egész kis prédikációnyi hosszúságra nyújtja.

A nagy szónokokat rendszeren már a bevezetésből meg lehet ismerni. Ex ungue leonem. — Azonban itt a nagyszabású (!) exordium után más kidolgozást várna az ember. Az első rész feladata volna azt mutatni fel, hogy az isteni gondviselésben vetett hit mérsékeli a mi bánatunkat s e helyett szerző azt igyekszik világhírű példákkal igazolni, mit főtételül felállított, hogy Isten segít váratlan is s e végett idézi a pogány Cyrus történetét, a IV-dik Béla alatti tatárdulást, 3-dik Péter trónralépését, Ágoston anyjának foganatos imáját, egy olyan egyvelget szóval, melyet talán még a legendákkal teljes pápista prédikációkban is alig találunk. A világot bölcsen igazgató Isten gondviselő működését igazolni ott van legfőbb tárházul a biblia. — Ilyen specifice a világtörténelemből meritni csak az emberi tettek mérlegelése szempontjából lehet, de nem Istenre nézve, ki a legközönségesebb emberekben és eseményekben, mindenütt, mindennap és úgy megdicsőíti magát, mint szerző szerint 3-dik Péter trónra juttatásában.

A 2-dik rész kidolgozása meg hiányos. Az istenbeni bizalom csillagát ott nem ragyogtatja szerző, hol pedig arra legnagyobb szükségünk van: a halálban. Nehéz az élet, de még nehezebb a halál s akár kedveseinket veszítjük el, akár magunk szállunk sirba: az Istenben vetett bizalom legfőbb vigasztalásunk. Az isteni vigasz: ne sirj, mely Idvezítőnk ajkaihoz az özvegyhez lehangzott, az élet és bus perzeire vonatkozik épen; hatni, teljes erejében felmutatni a szónoki

magaslat tetőpontjára felhágni itt lehetne a legsikeresebben, míg ellenben szerző tárgyalásában a köznapi élet általános bajai közt vész el.

Nem illik össze a tartalom komolyságával az a szakadozott, rövidre nyírott mondatokból álló nyelvezet: lehullott a virág, leszakadt a levél, elmúlt az öröm, megszűnt a munka, megszűnt a remény stb. Ezt a disharmóniát nem jól esik látni a szemnek sem; a beszéd céljainak pedig többet árt, mint használ. — Ifju poétáknál megjárja, jó takarója a gondolat s kifejezés szegénységének, de már egyházi beszédben nincs semmi helye. Általában ez egyházi beszédnél sok a fogyatkozás különösen negatív kellékekben.

A 7-ik számú beszédben Idvezítő urunknak a farizeus és publikánusról mondott példázatát dolgozta fel Rácz Károly bűnbánati alkalomra. Alapigéül nem az egész Luk. 18: 9—14-ben foglalt részletet, csak szorososan a publikánus magaviseletére vonatkozó 13-dik verset vette fel s ez oldalról fogván fel a dolgot, kellő bevezetés s történelmi írásmagyarázat után szépen megismertet az alázatos, töredelmes szívű s Isten irgalmáért esdő publikánus személyében az igazi bűnbánat kellékeivel. — Jelen beszéd mind tartalmi, mind alaki tekintetben kielégítő. A felvett versen túl nem terjeszkedik, de nem is hagyja kimerítetlenül. A részek kidolgozása sikerült. Egy pár helyen ugyan a gondolatmenet hirtelen szakad meg s kis zökkenéssel lép más térre át; bár nyelvezete sem egészen sima, s előadása néhol értekezés jellegét ölti fel: mindazáltal eltekintve e kisebb hibáktól, egészben véve használható, egészséges evangyéliumi egyházi beszédnek mondhatjuk azt.

Ezután két bőjti prédikáció következik Láng Adolf-tól. A 8-dik számú homlokára Jézus követése van felírva, tulajdonképen pedig tárgyal Péter apostolnak a Krisztus elfogatásakor tanúsított magaviseletéről. Miként tudjuk, Péter a főpap udvarába követte Jézust s szerző azt igyekszik bebizonyítani beszéde 3-dik részében, hogy ez a követése Jézusnak vétkes volt. A Jézus követése és vétkes?! — oly visszasan hangzanak e szavak az én füleimbe s szerintem ez a főtétel nemcsak stylaris hibában szenved, de fogalmi tekintetben sem állhat meg. A Jézus követése vétkes nem lehet; bűnös lehet csupán a szándék, a melylyel, — vagy a cél, melyért Jézusnak utána indulunk s ha valahol, ugy a kathedrában e szoros megkülönböztetést nagyon is helyénvalónak találom. — Ha Péter magaviseletének további mozzanatait, a Krisztus megtagadását olvassuk, támadhat bennünk olyan gondolat is, hogy Péter csakugyan gonosz szándékból követte a vallatás helyére Jézust. És épen ennek bizonyítása képezi szerző jelen beszédének első részét, a hol is az mondatik, hogy már a szándék, melylyel Péter a főpap udvarába ment, vakmerősége és kíváncsisége (?) mindkettő egyaránt vétkes volt. Ez oly állítás, melyet bár a későbbi tények talán igazolni látszanak is, igen szépen és sikeresen lehetne egy védbeszédben cáfolgatni. Lehetett Péter szándéka a legnemesebb; kíváncsiság helyett vihette őt oda a leghűbb ragaszkodás s nem is konok dacz, csak az volt hibája, hogy nagyon bizott hiterejében. Egyéb tettei nem menthetők s esete szomoruan intó példa az utókornak, de szándékát kárhóztatni alig lehet. S ha ez igaz lenne, nem csupán bűnének nagyságát növelné, de jellemére vetne szenyfoltot az apostolnak, melyet mind-ezideig tisztán megőrizett. Én ezt a sorok közül ki nem

olvasom; Péter egyéniségével összeegyeztethetőnek nem tartom s ez okért sohasem vinném kathedrába Pétert avval a szándékkal, hogy őt gonosz szándékkal vádoljam.

Szerző alapigéül két szöveget vesz fel, Mátén kívül János 18: 15—27. verseit is. Legalább azt hiszem, hogy az elmondáskor felolvasta mindkettőt s nem csupán glossálás kedvéért nyomatta beszédjének felibe is. Nálunk az ily eljárás elég szokatlan, bár egyik-másik nagyobb nevű egyházi írónknál, az átültetett Spurgeonnál találunk reá példákat. A külföld híresebb szónokai kezdték, — Harrus p. egy aratási alkalommal 4 szöveget vett fel. Tőlök szívárgott át hozzánk. Nagyobb szónokoknak — mint kivételt — elnézi a homiletika, de merőben szabálytalanság az, vagy legalább mint szabály mellett harcolni nem lehet. Megtörténhetik az, hol két látszólagosan ellenkező szentiratbeli hely közt az egység feltüntetése szükséges, De a meglevő egy textus mellé, csupán csak azért, mert abban az evangylista egy oly mozzanatot, melyre szerző beszédében hivatkozik, nem emlit, felvenni még egy másik szöveget is, melyben pedig kicsi különbséggel a már felolvasott esemény foglaltatik, — egészen szabályellenes és nem mindig menthető eljárás. Szerzőnél pedig ez volt az ok csupán. Máté nem emliti, hogy még egy másik tanítvány, János is elkísérte Jézust, csak János evangyelistánál olvassuk, hogy ez valóban úgy történt, sőt a főpappal való ösmeretsége folytán még a vallatás színhelyére is bemehetett. — Honnan lehetett Jánosnak ez ösmeretsége a főpappal, nem tudjuk, de mindenesetre ez tette lehetővé bejuthatását. Ha itelni akarunk, sohasem választhatjuk el az okozattól az okot. Nagy kár volt azért a Péter rovására magasztalni Jánost, nemcsak, de egészen felesleges és czélszerűtlen volt behozni a dologba a szelid természetű apostolt csak azért, hogy a Péter jelleme annál sötétebb színben tűnjék fel.

A főtételre megmondtam véleményem fentebb. Ki lehetne cserélni talán ezzel: mily sok bajjal jár a Jézus követe, s e nehézséget felmutatni a vakmerő és különben hiteles Péter elesésében s ugyancsak az ő példájából buzdítani bűnbánatra, vigasztalni Krisztus szelid tekintetével, mely utóbbi rész, mint legalkalmasabb bőjti elem, szerző beszédéből egészen hiányzik.

Lehetne még egyes apróbb megjegyzéseket a szórendezés, magyartalanság ellen tennem. De legyen elég ennyi. Különben is az egész mű egy kis homiliaszerű beszéd. Legfőbb hibáját a tulszigoru felfogás s a téma hibás definiálásában találom s bár a nemes intencziót látom, sikerült beszédnek semmikép nem mondható.

A 9-dik szám szól Jézus elfogatásának történetéről. — Itt már nem is két, de három evangyelistából szedi össze szerző beszédéhez azt az anyagot, mit egynél is feltalált volna. Tette ezt valószínűleg azért, hogy az előre, kigondolt részeknek a kiválogatott versek jól felibe illjenek. Igaz, hogy p. a Máté szerinti előadás nem vágott volna úgy össze a felosztással, de hiszen nem is a felosztáshoz kell szöveget keresni, hanem megfordítva; aztán meg nemcsak szabad, de sok esetben szükséges is többet tartalmazni a beszédnek, mint a mennyit a szöveg betűje kifejez, arra vigyázván csupán, hogy ez a több a textusból folyó alapgondolattal öszhangzásban legyen.

A beszéd főtétele nagyon tág s általános. A felosztás mehet és csakis a kifejezés szabatoságának hiányában ke-

resendő azon hiba, hogy az első rész a főtétellel, a 2-dik rész a 3-dikkal ugyanazonosnak látszik. Ha a judási csók az 1-ső rész, akkor a 2-dik rész lesz: a szelidség, melylyel Jézus fogadta azt s a 3-dik részben a nem magyaros kiléte szó helyett ott van a magatartás vagy magaviselet. De helyesebb lett volna két részt venni fel csak. Az elsőben szólni a gonosz tett végrehajtóiról — alkalmazva korunkra; a másodikban azon isteni nyugalomról, melylyel fogadta Idveztönk a meggyaláztatást.

A hit és buzgóság, mely e beszédet átlengeti, kölcsönöz annak némi fényt és állandóságot.

Kiss Bertalan,
segédlelkész.

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A

Adalékok a tiszántuli reformált egyházkerület történetéhez.

IX.

1680. Január 28. Félközssinat Debreczenben; 8 esperes volt jelen, a többi követe s levele által.

Dormány István a szabócsi esperességben megerősítettik.

Körmen di Péter és Dormány István esperesek felhatalmaztatnak, hogy ezen egy alkalommal, február 25-én vagy Kölcseben, vagy Csekében, vagy Fekete-Ardóban zsinatot tartsanak a választott esperesek megerősítése és a jelöltek ordinálása végett.

A debreczeni tanuló i testület folyamodványára, a püspökiek megintetnek, hogy ezentul a rektori fizetést ne csonkítsák, hanem ha kántort akarnak tartani, fizessék azt másonnan. Ha ennek nem engedelmességek, papok, kántor és rektor ne szolgáljanak nekik, e mellett feljelen tetnek a somlyai kapitányhoz, a ki őket az approbaták szerint 200 frtra fogja büntetni. Ez megerősített a margitai zsinatban 1681. január 13. s rendeltetett, hogy azt, mivel két rektor nak tartoznak, fizessék meg.

A tურიak a rektori fizetést ne csonkítsák, hanem ha kántort akarnak fogadni, rendeljenek annak fizetést.

Kepes Jánosné a juhoknak mérgező gyógyítása miatt egyházi fegyelem alá vonatik, köves sen ekklézsiát.

Zoványi Erzsébet papeány, maradjon kötelekben.

Musalyi András bogdányi volt lelkész özvegye és árvái között a vagyoni osztály formá szerint megállapittatik; szintugy Váradi János konyári volt lelkész özvegye és árvái között. 135. l.

1680. február 25. Félközzsinat Fekete-Ardóban. Helyettes elnök Körmenyi Péter. — Ordináltatott 23 egyén, köztük 8 akademikus. Szenczi Pál Viskre, Szigeti György Szigetre, Gyöngyösi Jó Mihály Szatmár külvárosba, Gyöngyösi István Felső-Bányára, Pászthay József Aranyos-Medgyesre, Pányoki Mihály Berkeszre, Komáromi Mihály Csengerbe, Thury Sámuel Nagy-Szekeresre (ez a. 8 akad.), Barsi János Száraz-Berekre, Gyarmati Mihály Nábrádra, Bökényi János Császlóra, Nagyari Jakab Szamos-Ujlakra, Semptei István Matólcra, Kapornai János Czégényre, Porcsalmi István Gyűrűre, Vállai György Remetére, Szenczi György Dombokosra, Belényesi János Kóvárra, Gyalakuti János Görbedre, Diószegi Sámuel Dobraviczára, Tyrnavi Sámuel Sárközre, Szekeresi Sámuel Sárköz-Ujlakra, Váradai János exspectans (n. bányai rektor).

Korocz András szatmári, Szécsi István bányai, Csatári Mihály ugocsai esperesek megerősítettnek.*)

Végzések:

1) Komáromi György által fordított biblia adasék ki, de úgy, hogy a fejedelem ő nagysága parancsoljon föléle és revisiójára mind a két országból rendtessenek tudós emberek s legyen az a két ország akaratjából.

2) Akárki mindjárt mindent ne nyomtattasson.

3) A kinek pénze, pátrónusa nincs, akadémiákra ne menjen, ne is publikálják.

4) A táncz eltöröltessék s a muzsikai műszert az egyházi szolgálattól el kell venni.

5) Hosszu hajtat az egyházi szolgálak ne viseljenek.

6) A tarka főkötös kalárisos papnék, ha nem korrigálják magukat, urok fosztassanak meg tisztóktól.

7) Hasonlatoskép, ha a prédikátor megrészednének.

8) A palatina katechesist a mesterek megtanulják, a seniorok tőlök gyűlésekben elkerdjék.

9) Positíójok legyen és disputatíójok.

10) Mesterségről másuva ne menjenek testimonialis nélkül, ne recipiantassanak és testimonialist se adjanak, hanem ha scholába mennek.

11) Az articulusokat ujabban kell kibocsátani, a melyek usu tolláltattak, azokat kihagyván.

12) Senki magától semmi ritusban ne innováljon.

1680. augusztus 21. Félközzsinat Püspökiben

*) Ezen félközzsinatról a legrégebb jegyzőkönyvben ennyi van feljegyezve, hanem végül ez a megjegyzés iratott be más kézírás által: Statuta hujus Synodi exstant in Protocollo tractus Debrecinensis, quod acta annorum 1655—1737. complectitur. Vide ad calcem. A debreczeni egyházmegye jelzett jegyzőkönyvéből közlöm tehát a végzéseket.

Tóth S. —

Nógrádi Mátyás superintendens elnöklete alatt, két esperes volt jelen u. m. Misley Mihály érmelléki, Zoványi János bihari esperesek.

Hunyadi András püspökii lelkész és nemzetes Csókási Márton közötti viszály békés uton elintéztetik.

A fekete-ardói zsinat sérelmeinek orvoslása alkalmasabb időre halasztatik.

A püspökii rektor és kántor fizetésének ügye a következő közzsinatra halasztatik. 137.

1680. szeptember 17. Nógrádi Mátyás nevében és parancsára következő érdekes eset van bejegyezve:

Kabai Márton ürögdi volt lelkész, de különben zsvány gazember, Husszain Cseleb nevű töröktől, a ki azelőtt magyar volt s a váradibasa szabójától nagy summa pénzt vett fel kölcsön, a melyet midőn lefizetni képes nem volt, „fugit cum uxore et filiola ad Cannibates Garamantas et Indos.“ A törökök parancsára Kabai, az illető egyházi felsőség által elő nem állittatván, Nógrádi Mátyás, Zoványi János bihari esperessel és Csékei Miklós tordai lelkészszel együtt Dervis Mahumed váradibasa által Váradra idéztettek és ott annak palotájában Alibasa tiha által kegyetlenül szidalmaztattak, zaklattattak mindaddig, mig a Kabai tartozását, nagy birsággal együtt 370 birodalmi tallérban le nem fizették. 138.

Tóth S.

(Folyt. köv.)

Belföld.

A bihari ref. egyházmegye

E hó 4—6 napjain tartotta közgyűlését Nagyváradon. — Első tárgy volt nemcsak sorrend, hanem fontosság tekintetében is a szavazatbontó bizottságnak egyházmegyei tisztviselőink választását tartalmazó jelentése. Megtudtuk ebből, hogy a mi büszkeségünk, Ritoók Zsigmond volt segédgondnokunk összes egyházaink osztatlan szavazatával, s szeretett esperesünk nt. Gaal Imre ur, elenyészően csekély — öt — másra adott szavazat hiányával, egyházmegyénk elnöki székeibe ismét megválasztattak. Ily eredményt vártunk mi s e várt eredmény felett teljes volt a mi örömünk és a mi örömünknek hangos éljenekben adánk kifejezést. Többi tisztviselőink is, jelesül: egyházi s világi jegyzőnk, egyházmegyei ügyész, gyámintézeti és házi pénztárnokunk is újból megválasztattak; — ez utóbbi azonban orvosi bizonylattal igazolt szem-baja miatt lemondván, helyére új választás rendeltetik.

Nevezetes alkotása e gyűlésnek a tanácskozási ügyrend megállapítása. Végtelen szükséges ez nemcsak azért, hogy e szerint a tárgyalandó ügyek sorozata 8 nappal gyűlés előtt valamelyik N.-Váradon megjelenő napi lapban közzé teendő lévén: kiki megismerkedhetik a tárggyal, melyhez

hozzá kíván szólni, s hozzá szólása alaposabb leendő; hanem azért is, hogy sokónknak gyakran túlaradó beszélhetnémsége némileg korlátoztassék; — mert e miatt tartott a gyűlés most is három napig, e miatt kellett már a második nap délutánján némely figyelmet érdemlő ügyet csak keresztül fnttatni, s e miatt maradt el még a harmadik napról is az őszi gyűlésre némely fontosabb tárgy.

Minden tractualis, úgy a mi gyűlésünknek is nagy figyelmet érdemlő tárgya volt az egyházak osztályozása s a lelkészek minősítése iránt az egyházkerületi gyűlésre terjesztendő véleményes javaslat megállapítása. — Elfogadtattott azon bizottsági javaslat, melyet Benedek László egyházmegyei jegyző a „Debr. Prot. Lap.” 8-ik számában közzétett. Azonban megtóldatott e javaslat azzal, hogy azon rendes lelkészek, kik az 1-ső oszt. egyházba pályázható segédlelkészekre előirt minősítéssel bírnak, — bármely egyházból, tehát 4-ik osztályuból is, bármely és így 1-ső osztályu egyházba is feltétlenül pályázhatnak. Szükség volt e toldaléokra azért, mert a bizottsági javaslat 1-ső osztályu egyházba pályázó-képesekké teszi bizonyos feltételek alatt a 2-od, 3-ad osztályu egyházakban szolgáló rendes lelkészeket, a tanárokat, sőt a segédlelkészeket is — míg a 4-ed osztályu egyházban szolgáló rendes lelkészekről mélyen hallgat, mintha ezeknek büne volna a 4-ed osztályu egyházba jutás és megfoszthatná őket a segédlelkészekkel szemben is a pályázó képességtől.

Végül: ez egész munkálat azon észrevétellel terjesztetik az egyházkerületi gyűlés elé, hogy ez csupán a jövőre nézve alkalmazandó, a már tényleges szolgálatban levő lelkészekre azonban nem alkalmazható, — ezek minden egyházba korlátozás nélkül pályázhatván. Nagyon helyes észrevétel. — Sajnálni lehet, hogy az eddig napvilágot látott javaslatokból ez hiányzik. Sajnálatos dolog volna, ha ezt az egyházkerület figyelmére nem méltatná. Mert minden eddigi javaslat azon alapelvből látszik kiindulni, hogy a jobb egyházak lelkészei derekabbak, kitünőbbek, több egyéni érdemmel bírók minden különbség nélkül, mint a kik alsóbb osztályu egyházba szorultak. — Pedig ha állani fog is ez a jövőben, a mennyiben a segédlelkészek közül a jobbak remélhetőleg első osztályu egyházba jutandának a gyengébbeknél, miután ezek velök szemben a pályázástól is meglesznek fosztva: de épen nem áll a multa nézve. Hiszen a mult épen azon tapasztalatot nyújtja, hogy sok kitünő kézsültségű, de szerény ifju kénytelen volt — hosszú, vára-kozásteljes kápláni évek után — 4-dik osztályu egyházat is elfogadni, míg sok közepes vagy épen gyenge tehetségű, de szerencsés összeköttetéssel vagy jó kortes tulajdonokkal bíró papjelöltet rövid időn fényes parochiába juttatott a feltétlen szabadválasztás. A szabadválasztás által teremtett emez igaztalan helyzet javítása s a jövőben megakadályozása volt a cél a választási törvény megalkotásában; és e cél, ha a törvény annak valódi szellemében, helyesen alkalmaztatik, el is érhető, vagy legalább jó részben megközelíthető. — A javaslatok is e cél felé törnek a jövőben, de a jelenlegi helyzeten nem javítanak, sőt a törvény céljával ellenkező eredményt hoznak létre; mert kimondván azt, hogy például: a 2-od osztályu egyházban szolgáló lelkészek 2 évi, a 3-ad osztályu egyházban szolgálók pedig csak 4 vagy 5 évi lelkészkedés után pályázhatnak 1-ső osztályu egyházba; ebben az van kimondva, hogy amazok feltétlenül

különbek emezeknél, hogy tehát a szabadválasztás mindig megtalálta a méltót és érdemest, s a fényes kathedrába fényes tehetségű, a szegény parochiába pedig csak odavaló embert ültetett. Szóval: az eddig megjelent javaslatok szentesítik a jelen helyzetet, a mit pedig a tapasztalat helytelennek, igaztalanoknak bizonyít, s a mit javítani céloz a törvény.

Több tárgy is volna még méltó a felemlítésre, de azokat időm rövidege s főleg e lap szűk tere miatt ezuttal mellőzni vagyok kénytelen.

Váncsod, 1883. ápril 20.

Nagy Sándor, ref. lelkész.

B e r e g i e g y h á z m e g y e k ö z g y ű l é s e.

A beregi ev. ref. egyházmegye f. hó 11-én tartá Beregszászban, számos érdeklődők jelenlétében, a lelkészi minősítvény s az egyházak osztályozásának megállapítása végett összehívott rendkívüli közgyűlést.

Az egyházi törvények 186-dik §-ára nézve, a következők lőnek megállapítva. Kijelölhetők:

IV-ed osztályu egyházba: minden lelkész s minden papi vizsgát tett segédlelkész.

III-ad osztályu egyházba: a IV-ed osztályu egyházban 1 évet szolgált lelkész s minden 3 évet szolgált segédlelkész; ha magát a kijelölésre önviselte által érdemesíté.

II-od osztályu egyházba: a III-ad vagy IV-ed osztályu egyházban legalább 2 évet szolgált lelkész; a segédlelkészek közül pedig azok, kik tudori oklevéllel bírnak, egyetemen jártak, vagy egyházirodalmi téren érdemeket szereztek.

I-ső osztályu egyházba: az összes szolgálatban levő lelkészeknek kiválóbjai s az egyházi közélet terén kitünő eredményeket felmutatni képes lelkészek.

Megjegyzendő, miszerint hason osztályu egyházból, hason vagy kisebb jövedelmet adó egyházba minden lelkész pályázhat. Továbbá, hogy a IV-ed osztályu egyháznál kisebb jövedelmet adó egyházban működő lelkészek, a IV-ed osztályu egyházban működő lelkészekkel a pályázhatásra nézve egyenjogúaknak tekintetnek.

A 187. §-ra vonatkozólag pedig a következőket állapítja meg közgyűlésünk:

I-ső osztályu egyház az: hol a lelkészi javadalmazás az 1200 frtot megüti vagy meghaladja.

II-od osztályu egyház az: hol a lelkészi javadalmazás az 1000 frtot megüti vagy meghaladja, de 1200 frtig nem emelkedik fel.

III-ad osztályu egyház az: hol a lelkészi javadalmazás a 800 frtot megüti, vagy meghaladja; de 1000 frtig nem megy fel.

IV-ed osztályu egyház az: hol a lelkészi javadalmazás a 600 frtot megüti, vagy meghaladja; de 800 frtig nem megy fel.

A 600 frt lelkészi javadalmat nem biztosító egyházak, az egyházmegye régibb határozatából kifolyólag társítottanak vagy affiliáltaknak.

E főtárgyon kívül hosszasan tárgyalta még egyházmegyei közgyűlésünk: a bátyui egyháznak kárta változtatásra vonatkozó javaslatát, azt azonban méltányosnak egyáltalában nem találván, visszautasítá, s így még a régi kárta

alapján lesz a pályázat, az üresedésben levő bátyui lelkészi állomásra kihirdetve.

A gyületről tudósítást bevégezve, fel kell említenem, miszerint a sokak által kifogásolt lelkészválasztási törvények, egyházmegyénkben kedvező fogadtatásra találtak. Az üresedésben levő ugornya-gergelyii és bereg-ujfalusi lelkészi állomásokra e törvények értelmében a kijelölés megtörtént. A nagy számú pályázók közül kijelöltettek: az ugornya-gergelyii társaságba: Szalontay János, Barta József, Bari Sándor, Keső Károly és Miklós József lelkészek. — A bereg-ujfalusi egyházba: Kulcsár János, Miklós József lelkészek; és a baseli egyetemen kitűnő képesítvényt nyert Kiss Bertalan porcsalmi segédlelkész.

Adja Isten: oly szép egyetértéssel ejtessék meg a választás: mint a mily szép egyetértéssel történt meg a kijelölés!

Beregi.

Nyílt kérelem a szerkesztő urhoz.

Miután új egyházi törvényeink egyházkerületünkre kihatólag a múlt 1882. november 27—29-én tartott gyűlésén életbeléptetettek s ugyanakkor az egyházmegyék nemcsak az ezután bekövetkezendő, hanem az előbbi időről szükségessé vált, de még meg nem ejtett papválasztásokat illetőleg is az új lelkészválasztási törvények értelmében leendő eljárásra utasítottak: egész tisztelettel kérünk felvilágosítást arról, hogyan történhetek, mint az „Egyházi és Iskolai Lap”-ból olvassuk, — a n. szalontai egyházmegyében s hirszerint másutt is az új törvény életbeléptetése után 3—4 hónappal, a régi gyakorlat alapján — nyilvános pályázati hirdetés s jelölés nélkül lelkészválasztások?!

S ha csakugyan megtörténtek, érvényesek-e azok, mint törvényellenes cselekmények s ha igen: akkor — míg itt is, ott is mindenfelé a felnyílt sorompót látjuk — honnan van és meddig tart egyes egyházmegyéknek kiváltságos szabadalma az érdem és méltányosság előtt bezárni az utat?

Nagy tisztelt szerkesztő ur, mint egyszersmind egyházkerületi főjegyző sziveskedjék a pályázatra igényt tartók maguk mihez tartása végett megadni e kérdésekre a feleletet.

Többen.

* * *

Ezen kérdés a folyó hó 26-án kezdetét veendő egyházkerületi gyűlésen el fog dönteni; csekély véleményem szerint a törvény kötelező voltának és erejének e téren is teljes érvényre kell jutnia.

Szerkesztő.

Különfélék.

Debreczenben lelkész-képesítési vizsga e hó 23-án vette kezdetét; az első vizsgára 27-en jelentkeztek, u. m. Szabó Lajos, Bay József, Dicsőfi József, Tereh Gyula, Nagy Péter, Mátéfy Ferencz, Bertalan Gábor, Bódogh János, Szabó Mihály, Sógor Endre, Sófalyv Károly, Kincses István, Bodnár Lajos, Györfi Ede, Székér Sándor, Nagy Gyula, Hunyadi László, Kalas István, Vitéz Mihály, Gyarmathy Gábor, Szük Sándor, Barna Zsigmond, Barna Gyula, Mészáros Lajos, Gecse Géza, Némethy György, Csik Albert. — A 2-dik vizsgára pedig 29-en, u. m. Szabó Elek, Moravec Károly, Tóth

Imre, Doma Gyula, Eröss Lajos, Tóth Albert, Szilágyi Sándor, Nagy Károly, Nagy Elek, Jakucs Sándor, Szabó József, Szabó Sándor, Berey József, Szabó Imre, Miskolczy László, Vértessy Mór, Mácsai Sándor, Bodnár Béla, Bereczky József, Mezösy Pál, Leelössy István, Domokos Károly, Nyakas Balázs, Major Gyula, Erdős Ignác, Bartha Géza, Szabó Lajos, Zambory Zoltán, Dóka Imre.

Tanítóképesítési vizsga a debreczeni főiskolában f. évi ápril hó 16—19. napjain tartott meg Révész Bálint püspök ur elnöke alatt, Dávidházy János debreczeni esperes, Soltész László h. szoboszlói lelkész és a tanítóképezdei tanárokból alakult bizottság előtt. Megjelentek a vizsgálaton s azt kiváló figyelemmel kísérték László János nagybajomi ref. lelkész és Nagy Ferencz ügyvéd urak is, mint a debreczeni egyházmegye küldöttei.

A vizsgára előállott tanítók ezek: Agárdi Lajos nyirbátori, Antal Imre saápi, Bányai István rosszerdői, Czinczár Dániel ohati (Debreczen), Dancs Tamás fülesdi, Halmi Miklós mezővárii, Ilyés József penyigei, Jászai Endre vámospércsi, Kalmár Ignác érsemlyéni, Kánya István kispaládi, Magos Elek jelenleg állomás nélkül, Melegh Károly vámosoroszi, Miski Károly bodpaládi, Nagy Ferencz h. hadházi segédtanító, Pap Ferencz karczagi, Simon István szerepi, Uray Gyula kunhegyesi, Zong János debreczeni segédtanító, Varga Ferencz b. ujjvárosi és Varga Miklós b. ujjvárosi tanítók, összesen 20-an, kik közül azonban 6 tanító csak részben óhajtott vizsgát tenni ez alkalommal.

A vizsga, szabály szerint most is 3 részből, u. m. írás, szóbeli és gyakorlati vizsgából állott. A minden tantárgyból vizsgázott 14 tanító közül 12 oklevelet nyert, még pedig négy u. m. Agárdi Lajos, Bányai István, Kalmár Ignác és Nagy Ferencz jeles általános osztályjegyzéssel. A részben vizsgázott 6 tanító közül is 4 általában jó eredménnyel tett vizsgát, de ezek oklevele csak akkor adatik ki, ha minden tantárgyból vizsgáznak.

A magyarországi reformált egyház egyetemes tanügyi bizottsága, pünköst ünnepe előtti héten tartja tanácskozásait Budapesten. Tárgyak lesznek: az országos középiskolai törvényvel szemben teendőink, gymnasiumi tanterv, tankönyvek ügye; a tanítóképezdének 4 évi tanfolyamu béréndezése.

Debreczeni főiskolában a hittanszaki pályát az 1873-ik évben bevégezett tanuló ifjaknak 10 éves összetalálkozásuk e hó 22-én volt a nagytemplomban; e szép összejövetelről majd jövő számunkban szólhatunk bővebben.

Debreczeni egyház folyó hó 10-én egyháztanácsulást tartván, intézkedés történt a legközelebb ispotályi lelkész-szé megválasztott K. Tóth Kálmán meghívásáról s ezen alkalommal adta 5 szavazatát az egyház az egyházkerületi tanácsbírákra s megválasztotta a maga részéről a tanárválasztó küldöttség tagjaiul, Sápó Sámuel főgondnok, K. Tóth Mihály, Némethy Lajos lelkészeket, Beke Mihály, Nagy Ferencz, László Alajos, Dr. Király Ferencz és Somogyi Pál presbitereket. Nem egyházmegyei tanácsbírák és tanárvizsgáló bizottság tagjai választottak tehát, a mint az a napi lapokban igen tévesen közölve volt.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

H I R D E T É S E K.

P á l y á z a t.

A t. dadai ref. egyházban (Szabolcsmegye, u. p. helyben) a kántor-tanítói állomás betöltendő lévén: a pályázni akarók kellően felszerelt kérvényüket az 1883-dik évi május hó 14-dik napjáig, nevezett egyház lelkészi hivatalához nyújtásák be.

Ez állomáshoz kötött évi fizetés:

1. 46 frt 20 kr.
2. 19 $\frac{1}{4}$ hóld szántó föld egy tagban, melynek adóját az egyház fizeti.
3. 8 hóld kaszálló, adóját szinte az egyház fizeti.
4. 35 köböl rozs, ebből azonban 12 és $\frac{1}{2}$ köböl száraz, egészséges tengerivel is helyettesíthető.
5. 3 öl kemény tüzi fa beszállítva.
6. A szántóföldből az egyház ősszel 4 hóldat kétszer, tavasszal 4 hóldat egyszer megszántván, a kántor-tanító magjával beveti, a termést róla behordja.

7. A réthez ad évenként 6 kaszást, a mit ezek kaszálnak, behordatja.

8. Temetési stóla: predikációs halottól 1 frt, énekszóstól 50 kr.

9. Két pádimentomos szobával, konyhával, pinczével ellátott lakás az iskola helyiségben, külön rakodó udvar és a fáskert egy részének használata.

Tanító kötelessége:

1. Az elemi iskola 6 osztályába járó fiú gyermekek tanítása az ismétlő iskola vezetésével együtt.

2. A kántorság teljesítése.

Megjegyezzük, hogy a fizetéslevél 6-dik és 7-dik pontja alatti szolgálmány megváltása folyamatban van és jegyzőkönyvileg 53 frt 80 kr-ra van felszámítva, mely pénz fizetése lesz, mint a felsőség által valószínűleg helyben hagyandó megváltási összeg.

A megválasztott csak egy évre erősítettik ugyan meg, de hűséges működésével kieszközölheti állandósítását még ezen évben is.

Az állomás a megválasztás után azonnal elfoglalandó.

Kelt Tisza-Dadán, 1883. április 16.

Szomjas Károly, m. k.
főgondnok.

Szücs Gábor, m. k.
ref. lelkész.

1—1

P á l y á z a t

a magyarhoni ág. hitv. evang. egyetemes egyház theologiai akadémiájának két tanszékére:

Ó-testamentomi exegesis és segédtudományainak előadására választandó egy rendes tanár. — Dija: 1200 frt évi fizetés, 300 frt lakbér.

Egyháztörténelem és segédtudományainak előadására választandó egy magántanár. — Dija: 500 frt évi fizetés.

Pályázóknak tudományos készültségét s eddig folytatott hivataloskodását igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaik, f. évi május hó 31-éig a kisbizottság lent jelzett elnökéhez terjesztendők be.

Kelt Pozsonyban 1883. évi márczius hó 11-én tartott kisbizottsági ülésből.

Dr. Geduly Lajos, Trsztzyénszky Ferencz,
kisbizottsági elnök. kisbizottsági jegyző.

3—3

P á l y á z a t.

A felső-szabolcsi egyházmegyébe kebeleztet pircsei ref. egyházban a lelkészi állomás üresedésbe jövén, felhivatnak az ennek elnyerésére minősítve levő és igényt tartó lelkészek, hogy ez iránt való kérvényüket Lukács Ödön espereshez Nyiregyházán — u. p. helyben — f. é. május 7-ig adják be.

Az ezen állomásra választandó lelkész fizetése:

1. Minden telkes gazda fizet 4 véka gabonát; ha buzája terem, ebből egy véka buza fizetendő. Ilyen van 8. Fizet összesen 6 köböl gabonát, 2 köböl búzát; a gabona 4.50, a buza 6 frttal számítva = 39 frt. Fizet fejenként mindenik gazda 1 frt 31 krt = 10 frt 48 kr.

2. Féltelkesek fizetnek 3 véka gabonát. Van ilyen 20. = 67 frt 50 kr. Fizetnek fejenként 77 krt = 15 frt 40 krt.

3. Házasszellek fizetnek 2 véka gabonát; van ilyen 21. = 47 frt 25 kr. Pénzben fizetnek fejenként 25 krt = 5 frt 25 krt.

4. Házatlan szellek 1 véka gabonát; van ilyen 14. = 15 frt 75 kr. Pénzben fizetnek 13 krt = 1 frt 82 kr.

5. Van a lelkésznek fordulóiban 48 hóld földje, hóldja p. 4 frt = 192 frt. Ebből az egyház 5 hóld őszit teljesen megmunkál; kétszer megszántja, elveti, learatja, behordja. A mag és elcsépeletetés a lelkész terhe. Pénzértéke 20 frt.

6. Három öl fa p. 6.50 = 19 frt 50 kr.

7. Cselédek fizetnek 1 véka gabonát, vegyes felénit. Számuk 35—45 közt váltakozik. Begyül 8 köböl gabona körül. Pénzben 36 frt.

8. Özvegy asszonyok 1 zsákot, vagy 50 krt; van ilyen 10. Pénzben 5 frt.

9. Van a lelkésznek 16 drb marhalegeltetési joga. Darabja 2 frt = 32 frt.

10. Stóla a szokott s törvény által megszabott. Tehető 50 frtra. — Összes jövedelem 556 frt 95 kr.

Debreczen, 1883. április 16.

Révész Bálint, püspök.